

MOLIYA VA IQTISODIYOT O‘RTASIDAGI TUSHUNCHA

Pozildinov Ilxomjon Azamjon o'g'li¹

Annotatsiya: *Ushbu ilmiy maqolada Moliya tushunchasi nima? Hozirgi va qadimgi iqtisodiyot .Iqtisodiyot tarmoqlari, va ular haqida ozroq tushunchaga ega bo'lamiz.*

Kalit so'zlar: *Moliya, Iqtisodiyot,dehqonchilik, tovarlar, sektorlar, davlat*

KIRISH

Moliya — markazlashgan va markazlashmagan maqsadli pul fondlarini hosil qilish, jamlash, taqsimlash va qayta taqsimlash yoki ishlatish yuzasidan paydo bo‘ladigan iqtisodiy munosabatlarga aytiladi.

Iqtisodiyot — bu ishlab chiqarish, taqsimlash va savdo, shuningdek, tovarlar va xizmatlarni iste'mol qilish sohasini o‘rganish sohasi. Umuman olganda, u tanqis resurslarni ishlab chiqarish, ishlatish va boshqarish bilan bog‘liq amaliyotlar, nutqlar va moddiy ifodalarni ta’kidlaydigan ijtimoiy soha sifatida belgilanadi.[1] Muayyan iqtisodiyot — bu asosiy omillar sifatida uning madaniyati, qadriyatlarini, ta’limi, texnologik evolyutsiyasi, tarixi, ijtimoiy tuzilishi, siyosiy tuzilishi, huquqiy tizimlari va tabiiy resurslarini o‘z ichiga olgan jarayonlar to‘plamidir.

Moliya iqtisodiyot doirasida o‘zaro bog‘liq bo‘lgan bir qator vazifalarni bajaradi.

Moliya iqtisodiy jarayon va tadbirlarni moliyaviy ta’minlash, ularga xizmat ko‘rsatish vazifasini bajaradi.

Moliyaning taqsimlovchi vazifasi moddiy ishlab chiqarish sohaslarida yaratilgan yalpi milliy mahsulotni, ayniqsa, uning milliy daromadni tashkil qiluvchi qismini davlat va mulkchilikning turli shakllariga asoslangan korxonalar, iqtisodiyot tarmoqlari, moddiy ishlab chiqarish sohalari, mamlakat hududlari o‘rtasida taqsimlash va qayta taqsimlashda namoyon bo‘ladi.

Moliyaning rag‘batlantiruvchilik vazifasi, birinchidan, yaratilgan mahsulot qiymatini taqsimlash jarayoni orqali, ikkinchidan, pul fondlarini tashkil qilish va sarflash mexanizmi orqali amalga oshiriladi. Moliyadan ishlab chiqarish, taqsimlash va iste'mol ustidan nazorat qilish vositasi sifatida foydalaniladi. Moliyaviy nazorat korxonalar (firma)larning moliya intizomiga rioya qilish uchun moddiy javobgar bo‘lish tizimi, turli soliqlar undirib olish va mablag‘ bilan ta’minlash tizimi orqali amalga oshiriladi.

ASOSIY QISM.

Moliya tizimi — iqtisodiyot pul sektorining bir qismi, moliya amaliyoti. Moliya tizimi faqat moliya munosabatlarini emas, balki moliyaga taalluqli siyosiy, tashkiliy munosabatlarni ham qamrab oladi. Bu tizim tarkibiga quyidagilar kiradi: a) moliya obyektini hosil etuvchi pul fondlari yoki moliya resurslari; b) korxonalar, xonadonlar, davlat idoralari va nodavlat tashkilotlaridan iborat moliya munosabatlarining subyektlari — ishtirokchilari; v) moliya mexanizmi, ya’ni moliya munosabatlarida qo‘llaniladigan va pul bilan bog‘liq vositalar (foyda, zarar, rentabellik, likvidlik, byudjet, byudjetdan tashkari fondlar, subsidiya, subvensiya, dotatsiya, sanatsiya, moliya normativlari, moliyaviy sanksiya va boshqalar); g) moliya institutlari va davlatning moliya idoralari (moliya kompaniyalari, moliya jamg‘armalari, moliya

¹Alfraganus university iqtisodiyot tarmoqlar va sohalari boyicha 3 kurs

vazirligi, uning mahalliy bo‘linmalari, soliq idoralari, g‘aznachilik xizmati, soliq politsiyasi va boshqalar); d) moliya bozori — fond bozori, sug‘urta xizmati bozori, valyuta bozori; e) moliya siyosati — iqtisodiyot subyektlarining moliyaga oid yo‘l-yo‘riqlari va xatti-harakati.

Hozirgi zamonda moliya sektorining ahamiyati ortib borayotganligi sababli real iqtisodiyot atamasi tahlilchilar hamda siyosatchilar tomonidan iqtisodiyotning amaldagi bilan bog‘liq qismini bildirish uchun qo‘llaniladi. tovarlar va xizmatlar ishlab chiqarish, go‘yoki qog‘oz iqtisodiyoti bilan farqli o‘laroq, yoki iqtisodiyotning moliyaviy tomoni, moliyaviy bozorlarda sotib olish va sotish bilan bog‘liq. Qadimgi iqtisod asosan o‘zboshimcha dehqonchilikka asoslangan edi.[4] Shekel birinchi bo‘lib semit xalqlari tomonidan ishlatiladigan og‘irlik va pul birligiga ishora qiladi. Bu atamaning birinchi qo‘llanilishi miloddan avvalgi 3000-yillarda Mesopotamiyadan kelgan. va kumush, bronza, mis va boshqalar kabi metrikada boshqa qiymatlar bilan bog‘liq bo‘lgan arpaning o‘ziga xos massasi deb ataladi. Arpa/shekel dastlab pul birligi va og‘irlik birligi edi, xuddi Britaniya funti dastlab bir funt kumush massasini ifodalovchi birlik bo‘lgan.[5]

Kimdir tovarlar yoki xizmatlar ishlab chiqarish, yetkazib berish va tarqatish bilan shug‘ullanar ekan iqtisodning ma‘lum bir turi mavjud edi desak adash, again bo‘lamiz; jamiyatlar o‘sishi va murakkablashishi bilan iqtisodlar kadi. Shumer tovar pullariga asoslangan keng miqyosli iqtisodiyotni rivojlantirdi, Bobilliklar va ularga qo‘shni shahar shtatlari esa, biz o‘ylaganimizdek, qarz to‘g‘risidagi qoidalar/qonunlar, yuridik shartnomalar va tadbirkorlik amaliyotiga oid qonun kodekslari nuqtai nazaridan keyinchalik iqtisodiyotning eng qadimgi tizimini ishlab chiqdilar. va xususiy mulk.[2]

XULOSA

Ba’zi iqtisodchilar yashil iqtisodiyotni ko‘proq tashkil etilgan maktablarning filiali yoki kichik sohasi sifatida ko‘rishadi. Masalan, an’anaviy er tabiiy kapitalga umumlashtirilgan va mehnat va jismoniy kapital bilan ba’zi umumiy xususiyatlarga ega bo‘lgan klassik iqtisod sifatida qaraladi (chunki daryolar kabi tabiiy kapital aktivlari to‘g‘ridan-to‘g‘ri kanallar kabi inson tomonidan yaratilgan aktivlar o‘rnini bosadi).

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I. A. Adolatli jamiyat sari. T. „O‘zbekiston“ 1998-yil
2. G‘aniyeva M.X. Ijtimoiy ish etikasi. Toshkent-2015
3. G‘aniyeva M.X. Ijtimoiy ish asoslari-Toshkent. 2012-y
4. Negmatov I. Ijtimoiy ishning etik professional qadriyatlar. O‘quv qo‘llanma-Samarqand. SamDU 2020
5. <https://library.samdu.uz>
6. <https://mo-gol.ru>
7. <https://qomus-info.uz>

